

УДК 655.4:061(430.121)

*Ірина Погореловська,
завідувач відділу Міжнародної системи стандартної
нумерації книг (ISBN) Книжкової палати України*

Життєдайний інтелектуальний "кисень"

З 12 по 16 жовтня у Франкфурті-на-Майні відбувся 63-й Книжковий ярмарок, що давно вже став своєрідним "Містом Майстрів книжкової справи" до якого щороку з усіх куточків світу з'їжджаються видавці, аби представити на розсуд широкого загалу фахівців та поціновувачів книги яскраву палітру своїх новинок (кількість яких добігає ста тисяч!), а також укласти договори щодо продажу прав та ліцензій, дізнатися про загальні тенденції розвитку видавничої галузі наразі в часи "цифрової революції" та новітні тренди на міжнародному книжковому ринку, налагодити ділові контакти і зв'язки зі ЗМІ.

На ярмарку можна було зустріти літературних агентів, відомих письменників та ілюстраторів, літературних критиків, перекладачів, виготовлювачів книжкової продукції та її розповсюджувачів, експертів з різних галузей знань, представників бібліотек, профільних інститутів — усіх тих, хто таким чи іншим чином дотичний до таємничого світу книги. В останні роки до них активно долучились виробники програмного забезпечення, різноманітних електронних пристроїв, оператори мобільного зв'язку.

Франкфуртський виставковий комплекс є одним з найбільших у світі і зближка нагадає дуже динамічне футуристичне місто. Книжковий ярмарок вирував в усіх його десяти павільонах (майже кожен з них має декілька поверхів), загальна площа експозицій становила 172 тисячі квадратних метрів, на кожному з яких відбувалось цікаве дійство. Отже, зрозуміло, кожному відвідувачеві ярмарку інтелектуальне перенасичення було просто забезпечене!

Славетна історія цього книжкового форуму нараховує півтисячоріччя. Його заснування пов'язують з ім'ям першодрукаря Гутенберга, котрий жив і працював у сусідньому Майнці. Саме ще за його життя книготорговці зібрались разом й організували у Франкфурті-на-Майні перший у світі книжковий ярмарок, на якому представили свої друківані книги. З того часу і до нині форум залишається книжковою Меккою, потік паломників до якої з року в рік неупинно зростає.

Цьогоріч у роботі ярмарку взяло участь понад 7500 експонентів з 110 країн світу, а 10 тисяч журналістів висвітлювало заходи, що на ньому відбувалися. Стосовно ж відвідувачів, то, за розрахунками організаторів, їхня загальна кількість сягала 280 тисяч. У перші три дні роботи свято книги було відкрито тільки для фахівців, а потім уже й для всіх бажаючих.

Директор ярмарку Юрген Боос, напередодні його відкриття, в інтерв'ю Радіо "Свобода" зазначив, що гаслом цьогорічного ярмарку став слоган "нове мислення". А воно пов'язане насамперед з інноваційними технологіями у світі книги, що й знайшло своє практичне відображення у програмах заходів, розроблених за активної участі німецьких видавців та книгорозповсюджувачів. Так, цього разу до участі

в численних фахових дискусіях було залучено представників кіноіндустрії, телебачення та комп'ютерної галузі, що нині швидкими темпами розвиваються і справляють величезний вплив на формування сучасного інформаційного простору. За словами пана Бооса, уперше на ярмарку електронних версій видань для рідерів та планшетних комп'ютерів буде більше по відношенню до видань друкованих. На його думку, авторам та видавцям потрібно усвідомити, що будь-яка книга, апіорі, має бути орієнтована на мультимедійність та інтерактивність.

Загалом, у рамках ярмарку відбулося 3200 різноманітних заходів. На них порушувався цілий спектр питань, якими нині найбільше переймаються "нащадки справи Гутенберга" всього світу, а саме: що домінуватиме в майбутньому — "буква" чи "цифра", боротьба з піратством, як у сучасних умовах створити нові ефективні бізнес-моделі та маркетингові стратегії, підвищити рівень читацького попиту та ін.

За традицією, що склалася на ярмарку, одну з країн організатори запрошують виконати роль Почесного гостя. Ісландія — цьогорічний Почесний гість ярмарку, північна острівна країна, що рік тому нагадала всьому світу про своє існування виверженням вулкану з чудернацькою назвою Ейяфьятлайокудль (Ейя означає "острів", фьятла — "гора", йокудль — "льодовик"), змусивши упродовж певного часу сумувати за просторами "п'ятого океану". "Маленька країна з великою історією" — так позиціонували на форумі Ісландію — приємно вразила учасників і гостей виставки своєю напролюд вишуканою експозицією та оригінальним мультимедійним проектом.

Її мешканці — серед найактивніших читачів світу. Так, один ісландець, у середньому, купує вісім книг на рік. Високим рівнем культури читання в цій країні завдячують, зокрема приватним домашнім бібліотекам, які є у більшості сімей. Ісландців також називають народом поетів, оскільки любов до складання віршів є їхньою національною рисою.

До Франкфурту з Ісландії приїхало понад 40 письменників, серед яких всесвітньовідомі автори детективів Арнальдур Індлідасон, твори якого випущено вже у двадцяти шести країнах світу в перекладі на дванадцять мов, та Ірса Сігурдартоттір, яка, до того ж, є авторкою дитячих книг. Загалом, на стендах ісландських видавців було представлено понад 200 нових перекладів на німецьку мову шедеврів давньоісландської сагової літератури Х—ХІ ст.

Велику увагу також було приділено темі нордичної природи Ісландії, що знайшла своє широке відображення в її сучасному витонченому фото- та кіномистецтві, а також музичним традиціям, образотворчому мистецтву, що дало змогу всім присутнім сформувані чітке уявлення про культуру, мову та спосіб життя народу "Казкового острова".

Оскільки книжковий ринок Ісландії є дуже малим, виконана з успіхом роль Почесного гостя допомогла цій країні,

за широкої підтримки німецьких медіа під час роботи ярмарку, надалі торувати свій шлях, відкриваючи культурний світ свого народу новим читачам і активно завойовуючи нові ринки збуту. Ісландія передала естафету Новій Зеландії. Сподіваємось, що колись і Україна так само зможе стати Почесним гостем ярмарку, адже ця подія є дуже важливим кроком на шляху формування міжнародного іміджу будь-якої країни.

Традиційно, напередодні відкриття ярмарку було оголошено лауреата Німецької літературної премії, якою щорічно нагороджують найкращий роман німецькою мовою, — ним став німецький письменник (математик за освітою), який має російське коріння, Ойген Руге за роман "Во времена убывающего света", присвячений темі занепаду НДР. Під час роботи ярмарку дуже почесну Премію миру німецьких книготорговців одержав алжирський письменник Буалем Сансал, що стало в якомусь сенсі політичним вибором, адже саме таким чином Біржовий союз німецьких книготорговців вирішив відзначити цього письменника за його вагомий внесок у розвиток демократії у Північній Африці.

Частину експозиції на ярмарку відведено під національні стенди, кожен з яких, так би мовити, є мініатюрним уособленням культурного надбання певної країни. В одних національний стенд виглядав щедрою доброю господинею, в якій у свято для дорогих гостей все найкраще на столі, в інших навпаки — злидаркою, в якій на столі найбуденніше — хіба що "три скоринки хліба". І це — сумно і боляче, адже пишати своєю державою так само, як і "дітьми", якими для видавців є їхні книги, хочеться усім. Це однаково, що приїхати до когось у гості з пустими руками, залишивши подарунки для господарів у себе вдома.

Щодо країн СНД, то приємно здивували Вірменія, Грузія та Російська Федерація, розмістивши на своїх стендах дуже пристойні та цікаві експозиції.

Якщо говорити про цьогорічний Національний стенд України, то можна констатувати, що на ньому були представлені вітчизняні видання, випущені за бюджетною програмою "Українська книга" у 2009—2010 роках, та поодинокі книги таких відомих видавництв і видавничих організацій України, як "Либідь", "Навчальна книга—Богдан", "Видавничий дім "Розумна дитина", "Видавнича організація "Юстініан", "Нора-друк", "Видавництво "Горобець", "Фоліо", "Торсінг плюс", ДНВП "Картографія" (яке, до того ж, мало на ярмарку власний стенд). Насправді, книг у нас випускається набагато більше, причому дуже гарних. На жаль, певно, через обмеженість площі стенду на ньому не було представлено у достатній кількості фотоальбоми про Україну, путівники, образотворчі видання, наукова, науково-популярна, навчальна, художня література, дитячі видання, зокрема національних меншин, подарункові та нотні видання. А так хотілося би, щоб на ярмарку була репрезентована книжкова продукція ТОВ з іноземною інвестицією "АДЕФ-Україна", ПП "Анна Т", ТОВ "Ваклер", ПВП "Світло й Тінь", ДСВ "Мистецтво", ТОВ "БАЛПІЯ-ДРУК", ТОВ "Грані-Т", ТОВ "ПЕРО", ПП "Видавництво "Махаон-Україна",

ТОВ Видавництво "РАНОК", ТОВ "Видавництво Старого Лева", ТОВ "Видавництво "Країна мрій", ТОВ "Купола", ТОВ "Видавництво "Глоуберрі Букс", ДСВ "Музична Україна", ТОВ "Видавництво "Знання України", ТОВ "Видавництво "Знання", Видавництво НАН України "Наукова думка", ТОВ "Видавництво Івана Малковича "А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА", СПД-ФО Корбуш О. А. Цей перелік видавництв можна довго продовжувати, адже ще є університетські й ціла низка невеликих, поки що маловідомих видавництв та видавничих організацій, у репертуарі яких обов'язково знайдуться видання, що ними так само, як коштовними перлинами, можна оздобити національний стенд.

На ярмарку, за участі президента Української асоціації видавців та книгорозповсюджувачів (УАВК) О. Афоніна відбулася знакова подія для всієї української видавничої громади — Генеральною Асамблеєю Міжнародної асоціації видавців (МАВ) статус афільованого (приєднаного) члена цієї організації, яким до нині була УАВК, змінено на статус постійного члена з наданням їй усіх прав, визначених Статутом МАВ. Також УАВК отримала почесне право на представництво в керівних органах МАВ. За оцінкою Генерального секретаря МАВ Йенса Баммеля, Українська асоціація видавців та книгорозповсюджувачів, що вже упродовж сімнадцяти років успішно захищає права вітчизняних суб'єктів видавничої справи, є однією з небагатьох європейських професійних громадських структур, діяльність якої цілком відповідає цивілізаційним стандартам, УАВК є авторитетною й ефективною структурою серед тих організацій, покликаних яких захищати книгу, права авторів та свободу слова, популяризувати читання серед населення своєї держави та поза її межами.

О. Афонін, як доповідач, разом з Й. Ебертом, директором Гете-Інституту в Москві, керівником в Східній Європі та Центральній Азії та ін., взяв участь в подіумній дискусії, присвяченій результатам пілотного проекту ініціативи "Культура і розвиток" — "Підвищення кваліфікації фахівців видавничої справи 2009—2011", який проводився Гете-Інститутом у країнах Східної Європи та Центральної Азії спільно з "Медіакампус Франкфурт" (Школами німецької книготоргівлі) та Франкфуртським книжковим ярмарком, яка відбулася саме під час його роботи в присутності широкого видавничого загалу та представників німецьких і міжнародних ЗМІ.

Франкфуртський ярмарок давно вже став полем не тільки потужного інформаційного й дуже позитивного енергетичного обміну між його гостями і учасниками, що цілком зрозуміло, оскільки дуже високий рівень концентрації культур країн усього світу, що на кшталт дивовижних дерев та рослин у лісах Амазонки, вже 63 роки поспіль кожної жовтневої пори органічно переплітаються між собою, щоразу утворюючи неповторний ефект синергії, напуваючи навколишній світ життєдайним інтелектуальним "киснем" і формуючи літературний ландшафт світу для нинішнього та майбутнього покоління читачів.

Надійшла в редакцію 22 жовтня 2011 року